

καγκελάριο δεν ήταν αρκετά ενδελεχής. Μπορούσαν μεν να εξηγήσουν ποια ήταν η θέση τους, αλλά δεν είχαν ακόμη προτάσεις και λεπτομερείς εναλλακτικές λύσεις. «Οπότε τι προτείνετε για τον αριθμό πέντε;» ρωτούσε για παράδειγμα η Μέρκελ τον Τσίπρα, ο οποίος δυσκολευόταν να βρει μια πειστική απάντηση σε κάτι τόσο συγκεκριμένο και συμβουλευόταν συχνά τον Νίκο Παππά, με αποτέλεσμα η γερμανική ομάδα να καταλάβει από την αρχή ότι οι δύο άντρες συνεργάζονταν στενά.

Η συνάντηση διήρκεσε συνολικά τεσσερισημίσι ώρες, ασυνήθιστα μεγάλο χρονικό διάστημα για τα δεδομένα της καγκελαρίου. Ποτέ στο παρελθόν η Άνγκελα Μέρκελ δεν είχε προσφέρει τόσο χρόνο σε Έλληνα πρωθυπουργό, εξετάζοντας ένα προς ένα όλα τα ζητήματα. Αυτό ήταν κάτι που θα υπενθύμιζε στον Τσίπρα τους ερχόμενους μήνες λέγοντάς του: «Αλέξη, αυτό που έκανα για σένα τότε δεν το έχω κάνει με κανέναν».

ΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΣΤΙΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ

Όταν τελείωσε η συζήτηση για τα οικονομικά θέματα, ο Τσίπρας έθεσε ένα ζήτημα που ήταν ιδιαίτερης βαρύτητας για τη Γερμανίδα καγκελάριο. Από τις 13 Μαρτίου, όταν είχε επισκεφθεί τον Ζαν-Κλοντ Γιουνκέρ στις Βρυξέλλες, του είχε γίνει ξεκάθαρο μέσω του προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πόσο σημαντική θα ήταν η επίλυση του ζητήματος ονομασίας της ΠΓΔΜ για τους Ευρωπαίους.

Στο τετ α τετ τους στο Berlaymont ο πρόεδρος της Επιτροπής είχε τονίσει στον Τσίπρα ότι ο ίδιος θα προσπαθούσε να βοηθήσει την Ελλάδα με όποιον τρόπο μπορούσε. Γνωρίζοντας ότι το ΕΣΠΑ είχε παραλύσει, επειδή η χώρα δεν είχε να πληρώσει την απαιτούμενη εθνική συμμετοχή –άλλωστε η Επιτροπή είχε στείλει σχετική προειδοποιητική επιστολή στην Αθήνα από τις 19 Φεβρουαρίου–, ο Γιουνκέρ υποσχέθηκε ότι θα βοηθούσε να μη χαθούν τα ευρωπαϊκά κονδύλια. Στη συνέχεια, μάλιστα, του πρότεινε επιπλέον κι ένα και-

νούργιο αναπτυξιακό πακέτο για την Ελλάδα, ύψους 35 δισ. ευρώ. Σε αντάλλαγμα, όμως, έπρεπε να σημειωθεί πρόοδος στις διαπραγματεύσεις μέσα τις επόμενες ημέρες, του τόνισε, κι έβγαλε από την τσέπη του μια λίστα 15 βασικών μεταρρυθμίσεων, για να εξηγήσει στον Αλέξη Τσίπρα ποιες θεωρούνταν σημαντικότερο να υλοποιηθούν από την ελληνική κυβέρνηση.

Κατόπιν, κοιτάζοντας τη θέα των Βρυξελλών έξω από το γραφείο του, ο Γιουνκέρ υπογράμμισε ότι η Ελλάδα έπρεπε να δείξει κι αυτή από την πλευρά της αλληλεγγύη με την Ευρώπη. Και ειδικά στο θέμα της ονομασίας της ΠΓΔΜ. «Μπορεί να μην το συνειδητοποιείς τώρα» είπε, σύμφωνα με Ευρωπαϊό αξιωματούχο που γνώριζε το περιεχόμενο της συζήτησης, «αλλά κάνουμε πολλά για σένα. Θέλω να κάνεις κάτι κι εσύ για εμάς. Σε μερικά χρόνια από τώρα θέλω να λύσεις το θέμα της Μακεδονίας. Η Ευρώπη λειτουργεί με συμβιβασμούς, και μια λύση στο θέμα της ονομασίας θα ήταν σημαντική για τη σταθερότητα των Βαλκανίων» πρόσθεσε.

Έχοντας τα λόγια Γιουνκέρ στο μυαλό του, ο Τσίπρας έθεσε το ζήτημα του Μακεδονικού στη Γερμανίδα καγκελάριο. «Θέλω να λύσω το θέμα ακόμα και με τον Γκρουέφσκι» τής είπε σε εκείνη την πρώτη τους συνάντηση, αναφερόμενος στον τότε πρωθυπουργό της ΠΓΔΜ, γνωστό για τις εθνικιστικές του θέσεις, όταν η συμφωνία φαινόταν ακόμα ανέφικτη. Κι εκείνη είχε απαντήσει: «Δεν σε πιστεύω, Αλέξη. Κανένας από τους προκατόχους σου δεν θέλησε ποτέ να ανοίξει το θέμα αυτό».⁴⁸

Το ζήτημα ήταν ιδιαίτερα σημαντικό για τη Μέρκελ, που το έθετε σε όλους ανεξαιρέτως τους Έλληνες συνομιλητές της. Στον Αντώνη Σαμαρά, συγκεκριμένα, το ανέφερε ανελλιπώς σε κάθε τους συνάντηση τονίζοντας, συνήθως μέσω του συμβούλου της επί των εξωτερικών θεμάτων, πόσο σημαντική για το Βερολίνο ήταν η επίλυση του θέματος. Γνωρίζοντας τη σκληρή θέση του Σαμαρά στο ζήτημα, η Μέρκελ έλεγε χαρακτηριστικά: «Είναι σαν να συζητήσαμε ήδη το

θέμα και να άκουσα ήδη την απάντησή σου»· και άλλαζαν κατόπιν θέμα στη συζήτηση.

Με τον Τσίπρα, όμως, τα πράγματα ήταν πολύ διαφορετικά. Είχε επιτέλους κάποιον που θα μπορούσε να αποδειχθεί άνθρωπος-κλειδί για την επίλυση του πολυετούς αγκασθίου στην περιοχή των Βαλκανίων.

Η πρώτη επίσκεψη του Τσίπρα στο Βερολίνο συντέλεσε στη δημιουργία μιας ειδικής σχέσης με την πανίσχυρη Γερμανίδα καγκελάρια. Κατά τη διάρκεια των επόμενων δύσκολων μηνών θα αναζητούσε κατ' επανάληψη τη συμβουλή της και εκείνη συχνά θα του την προσέφερε. Το αξιοσημείωτο είναι ότι οι δυο τους υπηρετούσαν διαμετρικά αντίθετες φιλοσοφίες: Η Μέρκελ ένιωθε ότι είχε την ευθύνη να διατηρήσει την Ευρώπη άθικτη, ενώ η εντολή του Τσίπρα ήταν να την αλλάξει. Εκείνη ανήκε στη συντηρητική κεντροδεξιά, ενώ εκείνος εκπροσωπούσε τη ριζοσπαστική αριστερά. Η Μέρκελ απεχθανόταν το ρίσκο, ο Τσίπρας το επιζητούσε. Η ειρωνεία είναι, φυσικά, ότι η Μέρκελ ήταν ένας από τους λόγους για τους οποίους ο Τσίπρας ήρθε στην εξουσία: Αν δεν είχαν μεσολαβήσει στην Ελλάδα τα πέντε χρόνια λιτότητας γερμανικής έμπνευσης, ο Τσίπρας μπορεί και να παρέμενε ένας άγνωστος ηγέτης ενός μικρού ελληνικού κόμματος.

Από την πολύωρη αυτή συνάντησή τους κατέστη σαφές στη Μέρκελ ότι ο Βαρουφάκης ήταν δευτερεύων παράγοντας. Ο μόνος που μπορούσε να πάρει σημαντικές αποφάσεις για την Ελλάδα ήταν ο Τσίπρας. Ο Τσίπρας, με τη σειρά του, επέστρεψε στην Αθήνα «γοητευμένος» από τη Γερμανίδα καγκελάρια, σύμφωνα με άτομα του στενού του κύκλου τα οποία έμειναν εμβρόντητα ακούγοντάς τον να περιγράφει με τόσο θετικά λόγια τη μέχρι χθες νύμερο ένα εχθρό τους. Ο Έλληνας πρωθυπουργός δικαιολόγησε την αλλαγή στη στάση του ισχυριζόμενος ότι η Μέρκελ ήταν πιο ανοιχτή στις ιδέες και τις θέσεις του απ' όσο πίστευαν έως τότε. Θεώρησε ότι η συζήτησή τους για το χρέος δεν ήταν αδιέξοδη και ότι η Ελλάδα θα μπορούσε να προσβλέπει σε μια κάποια επιείκεια.

Το πιθανότερο όμως είναι ότι η Γερμανίδα καγκελάριος ουδέποτε του είπε κάτι αντίστοιχο. Αντιθέτως, μιλώντας ευγενικά και κάπως αόριστα, όπως συνήθιζε, είχε επιτρέψει στον συνομιλητή της να πιστέψει ότι ήθελε εκείνος να ακούσει, χωρίς στην πραγματικότητα να του υποσχεθεί κάτι. Ο Τσίπρας είχε πάρει το λάθος μήνυμα στο Βερολίνο.

Αλλά δεν ήταν ο πρώτος που έπεσε σε αυτή την παγίδα.